

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

En dag att märka – med eller utan kvast
Östman, Ann-Catrin

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 01/01/2019

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Östman, A-C. (2019). En dag att märka – med eller utan kvast. *Hufvudstadsbladet*, (9.3.2019), –.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201147351>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

En dag att märka – med eller utan kvast

Som historiker får jag också i år en fråga om kvinnodagens historia – vilket är dess ursprung? Det är sällan historiska företeelser kan tillskrivas en tydlig startpunkt och även i denna historia ingår förgreningar och situationer då traditioner lyfts fram och förstärks.

Ett kortare svar kan dock ges: i begynnelsen firades dagen främst av socialistiska kvinnor och i ett gränsöverskridande samarbete. På en socialistisk kvinnokonferens i Köpenhamn initierades en internationell kvinnodag år 1910. Förslaget kom från Clara Zetkin och följande år samlades kvinnor i flera europeiska städer till manifestationer, den mest omfattande i Wien. I USA hade kvinnor samlats till kvinnodagsfirande något år tidigare.

Under dessa år pågick kampen för rösträtt och det var kring denna som kvinnorna samlades, men lika viktiga var frågor om social och ekonomisk rättvisa. Också fred utgjorde ett viktigt element och under första världskriget var rätt många av kvinnosaksaktivisterna, oberoende av politisk färg, pacifister. Även de borgerliga kvinnosaksaktivisterna hade firat kvinnodagar av olika slag och trots såväl klassmässiga klyftor som partipolitiska konflikter samarbetade aktivisterna rätt ofta kring rösträtten. I Finland drev de folkvalda kvinnorna vissa gemensamma saker över partigränserna, bland annat gällande utomäktenskapliga barns rättigheter.

Under 1910-talet uppmärksammades kvinnodagen på skiftande datum, vanligen på söndagar. I början av 1920-talet spikades ett datum, den 8 mars, och med detta val ihågkoms då den dag när strejkande kvinnor i Petrograd krävde fred och bröd. Denna dag, i februari enligt den julianska kalendern, tog marsrevolutionen en början. Under mellankrigstiden och efterkrigstiden uppmärksammades kvinnodagen huvudsakligen av socialistiska kvinnoorganisationer, inte sällan på skiftande sätt av socialdemokrater och av de grupper som låg längre till vänster.

År 1975, under kvinnoåret, fattade FN ett beslut om ett internationellt uppmärksammande av kvinnodagen och många olika grupper slöt upp kring detta.

I mars år 1911 brann en textilfabrik på Manhattan och över 140 personer – de flesta kvinnor – dog. En del av arbetarna på denna fabrik, Triangle shirtwaist-fabriken, hade tidigare strejkat och krävt förbättrade arbetsvillkor. På fabriken tillverkades skjortblusar, ett kvinnoplugg influerat av människens skjortor. Den här tragiska händelsen påverkade kvinnorörelserna i USA och därigenom även kvinnodagsmanifestationerna.

Idag är det viktigt att fira kvinnodagen utan att förstärka skillnaderna mellan kön av olika slag och med beaktande av de stora skillnaderna i levnadsvillkor. Också i vår tid har en stor tragedi inom textilindustrin, en sönderfallande fabriksbyggnad, påmint oss om djupa, globala orättvisor. Det är viktigt att stanna till och märka dagen, men när min man en gång kom hem med blommor på kvinnodagen fick han en sned blick. Just på den här dagen vill jag inte få en blomsterkvast. Men vem har tillverkat den skjortblus som jag bär?

Ann-Catrin Östman är universitetslektor i historia